

2a. Jytte Borberg: Englene

Teksten er fra novellesamlingen Vindebroen (1968). Jytte Borberg (1917-2007) er dansk forfatter.

Det var slået stort op i avisen. På siden med forlystelser var det annonceret som en sensation, og de talte om det ved morgenbordet, fordi det var søndag, og de havde tid til også at læse annoncerne. Drengen råbte straks op om, at det ville han se, og moderen bed tankefuldt sit rundstykke til krummer, mens hun gentog annoncens ordlyd for at overtale sig om, at der ikke var tale om en misforståelse, men at det stod der sort på hvidt og så yderst troværdigt ud: NYT I ZOO - VOLIERE¹ MED ENGLE - "Jeg troede ellers ikke, at engle—" henvendte hun sig undrende til faderen, som blot svarede at, "hvad ved man", og drengen hylede, at han ville af sted med det samme, men skønt dét også var moderens største ønske, lod hun fornuften råde og foreslog, at de ventede til det blev mandag, fordi der en søndag altid var håbløst med mennesker foran alle bure, og hvordan ville det så ikke være sådan en dag med den sensation, enestående i Europa, som der havde stået i avisen. "Nej, vi venter til i morgen," slog hun fast, og faderen åndede lettet op efter denne kategoriske afgørelse, for så blev han fritaget for at tage med, han ville være dækket ind bag sit arbejde og kunne undgå disse ørkesløse vandringer fra bur til bur med umotiveret lange stop foran de mindste og mest uinteressante dyr. Det forslag med mandagen fik derfor faderen til at dukke veloplagt frem bag avisen og støtte moderen i, at det absolut ville være en fordel at vente til næste dag. Drengen surmulede, men fik dog dagen til at gå, og natten gled bort i søvnen, så det trods alt omsider blev mandag morgen.

Drengen sprang ud af sengen, længe før han plejede, og foreslog, at de straks begyndte forberedelserne til at komme af sted. Moderen prøvede fra dynens dyb at forhale det en smule med forsikringer om, at haven slet ikke åbnede foreløbig, men snart løb de lige ivrige omkring for at klæde sig på, spise og tage afsked med faderen, som ønskede dem en dejlig dag og sagde, at han glædede sig til at høre nærmere, når de sås igen.

De stod foran porten, netop som den blev åbnet, og drengen travede ind et skridt foran moderen, men med armen strakt bagud og hånden i hendes for at være forankret til noget sikkert herinde, hvor alle de mærkelige væsener knurrede, gryntede, brølede eller skreg ved synet af dagens første besøgende. Selv moderen følte sig en smule beklemt ved at være helt alene blandt de mange dyr. Ganske vist var de bag tremmer, men tænk, hvis der var glemt en låge et sted, så den stod på klem, og et farligt rovdyr når som helst kunne komme gående lige imod dem her på en af de stier, som de ret formålsløst krydsede rundt på, fordi de ikke vidste i hvilken retning, de skulle søge havens nyanskaffelse. De gav sig ikke tid til at standse op foran de kendte bure, skønt drengen gerne ville, men moderen hev af sted med ham, mens dyrene interesserede fulgte dem på vej, så langt som deres bur tillod det. Det var en lettelse, da en opsynsmand dukkede frem bag et hjørne. "Englene", spurgte moderen, "hvor har De dem?" Et øjeblik var hun bange for, at han skulle give sig til at le, fordi der havde været en trykfejl i annoncen, men han

¹ voliere: stort fuglebur hvor der er plads til, at fuglene kan flyve.

tog ganske roligt til kasketten med to fingre, hvoraf den ene havde et par halmstrå dinglende, klistret fast af et eller andet, der lugtede svagt af rovdyr. Efter denne høflige hilsen anvendte han den halmprydede finger til at pege med: "Først til venstre – så lige ud – så til højre – og igen lige ud – og så skulle De være der."

⁴⁵ Nej, hvordan var det nu?" sagde moderen, da de småløbende begyndte at bevæge sig i de angivne retninger, men om de nu overholdt hans plan eller ej, så stod de i hvert fald lidt efter foran et langt, lavt hus, forsynet med et skilt, der angav: INDGANG TIL ENGLENE.

Man så straks, at skiltet var nymalet, men huset havde været der altid. Så vidt ⁵⁰ moderen huskede, havde der været kolibrier derinde, dem måtte de så have flyttet til fordel for englene. "Så er vi her," sagde moderen og tog lidt sikrere fat i drengens hånd, men han rev sig løs og sprang foran hende ind i huset. Hun fulgte rask lige efter, for man kunne aldrig vide – ja, hvad vidste man egentlig om engle?

Der lød en næsten orkanagtig susen, da de trådte ind, og for enden af huset, ⁵⁵ hvor en vældig voliére var bygget, så man kun ét virvar af store, hvide vinger, der slog op og ned i luften og stødte sammen, så fjerene løsnede sig og flagrede rundt overalt. "Se her," råbte drengen henrykt, "en englefjer," og han pillede et lille skinnende hvidt dun af sit ærme og holdt det op til munden for at puste til det. "Råb dog ikke sådan op" hviskede moderen, "ser du ikke, hvor du skræmmer de stak-

⁶⁰ kels engle. Før de falder til ro, kan vi slet ikke se dem rigtigt." Der stod en bænk i nærheden af buret, på den satte de sig for at afvente, at englenes forvildede basken skulle høre op, så man kunne skelne den ene fra den anden. "Vi har ikke noget at fodre dem med," hviskede drengen skuffet. "Hvad spiser engle?"

Ja, hvad spiste engle? Moderen kunne ikke svare, og derfor blev hun glad, da ⁶⁵ hun opdagede skiltet med FODRING FORBUDT. "De må ikke fodres," sagde hun til drengen. "Men hvad spiser de, når de spiser?" blev drengen hårdnakket ved, og moderen mente, at hvis de blev her tilstrækkelig længe, ville dyrepasseren før eller senere dukke op med mad til dem, og så kunne de få at se, hvad han gav dem.

Englene begyndte at falde til ro. Én efter én satte de sig på grenene i det store ⁷⁰ træ, der stod midt i buret. De sad med ryggen til moderen og drengen, som om de betragtede udsigten ind over et landskab, der var malet på hele burets bagvæg. Det var et maleri, hvor den perspektiviske virkning i den grad var lykkedes for maleren, at landskabet ingen ende syntes at skulle få. Bjerg lå bag bjerg og træ stod bag træ og sky sejlede bag sky helt ud mod en horisont, som aldrig blev synlig. Det var ⁷⁵ måske ikke underligt, at englene så i den retning i stedet for mod burets andre sider, der kun bestod af tremmer, men ærgerligt var det, at man ikke fik andet at se af dem end de store, sammenklappede vinger, der dækkede den let foroverbøjede ryg og hele nakken, så man i virkeligheden ikke kunne vide andet om disse engle, end at de bestod af vinger. Benene havde de krummet op under sig, og ⁸⁰ armene måtte være krydset foran på maven, for de var heller ikke synlige. Sådan sad de i evigheder.

Drengen begyndte at kede sig og foreslog, at de skulle se nogle af de andre dyr, men moderen var overbevist om, at der før eller senere måtte ske noget inde i buret. Man vidste da, at engle fløj, at de sang, at de i det hele taget var livlige og ⁸⁵ fortagsomme sjæle. Derfor overtalte hun drengen til at blive lidt endnu, han måtte gerne gå omkring, hvis han listede, så han ikke forskrækkede englene. Drengen

kravlede befriet ned fra bænken og begyndte en undersøgende vandring langs væggen, kiggede ind i alle kroge, bag spande og redskaber. Moderen lukkede øjnene og småblundede, de havde jo været tidligt oppe.

90 Pludselig vågnede hun med et sæt ved at høre en klukkende latter fordele sig i hele rummet. Hun så drengen stå helt fremme ved buret og kilde de nærmest siddende engle med en lang kvist, som han måtte have fundet et sted derinde. Englene lo og rørte på sig, puffede til hinanden, så morskaben spredte sig til alle i buret. Man så dem tjatte overgivent med de buttede, lyserøde arme, og lidt efter strakte
95 de deres små ben bagud og lagde sig vandret i luften parate til at flyve, hvorefter de foldede de mægtigt, skinnende vinger ud, der virkede så mærkeligt voksne og færdige i forhold til de korte, dukkeagtige lemmer og den lille, runde barnekrop, som kom til syne, da vingerne skiltes. Som ørne gled de lidt efter gennem luften, og skønt pladsen var begrænset, når vingerne var slået ud i deres fulde omfang,
100 hvad man åbenbart ikke havde taget i betragtning, da buret blev indrettet, det var tydeligvis lavet efter englenes mål i sammenklappet stand, så lod det sig alligevel gøre for dem at svæve ubesværet rundt derinde, fordi de fløj efter et system, der var så præcist udtænkt, at det kom til at ligne en luftbåren menuet², der ledsagedes af en henrivende nynnen, som steg i styrke, efterhånden som denne vægtløse dans
105 blev mere og mere ekstatisk.

Drengen havde smidt kvisten i sikker fornemmelse af, at nu behøvede han ikke længere at kilde dem, han havde næsen halvt inde i buret, hans øjne fulgte opmærksomt englenes bevægelser og hans læber slikkede uafbrudt på en af tremmerne. Sceneriet varede lige til en dør blev åbnet med stor rabalder og en høj
110 skramlen af redskaber fik englene til hurtigt som i panik at genindtage deres sammenfoldede stilling på grenene. ”Her kommer jeg med foderet,” forklarede den indtrængende, der på grund af sin uniform og den medbragte trillebør ikke kunne være andet end dyrepasser. ”Hvad spiser engle?” Drengen var glad ved udsigten til endelig at kunne få dette spørgsmål tilfredsstillende besvaret og løb hen til dyrepasseren for at se, hvad han havde i trillebøren. Dyrepassereren sagde, at det var
115 kostbart foder og pegede på et helt læs af rosenknopper. ”Andet vil de ikke have,” sagde han ærgerligt, ”kræsne, det er de sgu. Vi har prøvet med andre blomster, men nej – og de skulle jo nødig dø af sult nu, hvor vi lige har fået dem.” Han nærmede sig buret og åbnede en lille lem, hvorefter han begyndte at stikke rosenknopperne ind til dem med en lang fork, som han holdt ud fra sig i strakt arm.
120 ”Hvorfor går du ikke helt derhen?” spurgte drengen forbavset. Dyrepassereren svarede, at han ikke ville nægte, at han var en smule utryg ved disse engle. ”Man ved aldrig, hvad de kan finde på,” sagde han, ”det hele er så nyt, så erfaring har man ikke med dem.” Publikum var altid tilfreds, når der kom noget nyt, men for dem,
125 der skulle passe dyrene var det ikke så lige til. Hvordan teede nu sådan nogle engle sig i fangenskab? Hvem kunne vide noget om det?

Så snart han begyndte at proppe foderet ind til dem, stimlede de sammen foran lugen og kastede sig grådigt over det. Med bøjede hoveder gnaskede de ivrigt alle rosenknopperne i sig, og da alt var væk klaskede de sig veltilfredse på de runde
130 maver, slog lidt med vingerne uden dog at ville flyve og smålo med lave olierede

² *menuet*: højtidelig dans.

stemmer. ”Nu skal de have harperne,” sagde dyrepasseren, ”så snart de har spist, skal de have harperne, det er fanden til besvær i stedet for, at de kunne have dem derinde hele tiden, og selv tage dem, når de ville spille, men så er det, de lader dem ligge og flyde på bunden, hver gang de ikke bruger dem, og det kan vi ikke
135 have.” Dyrepasseren hentede en sæk, som han løste op for og en efter en stak han harperne ind gennem lugen. Englene forhastede sig ikke, de var mætte og lade i bevægelserne, men omsider havde da hver af dem en harpe, som de sprang op i grenene med og gav sig til at spille på.

Dyrepasseren satte sig på bænken ved siden af moderen. Det var stadig nyt for
140 ham, så han ville ikke gå glip af den koncert, der nu tog sin begyndelse. Med lav stemme forklarede han, at der skulle et ekstra skilt på muren udenfor og en ny annonce i avisen, som oplyste om dette. Der skulle stå: SFÆRERNES MUSIK – og så tidspunktet, som nemt kunne berammes, da det, som hun netop havde set, fulgte umiddelbart efter fodringer. ”Mon de vil, hvis her er mange mennesker?”
145 spurgte moderen, og dyrepasseren indrømmede, at dér var en risiko. ”De skulle have set i går,” fortsatte han, ”søndag er i forvejen slem og så efter den annonce i avisen! Ja, De skulle altså have set, hvad her var af mennesker, de måtte lukkes ind i hold, og hvad gjorde så englene? De hverken spillede eller spiste, nej, de fløj som afsindige ind i bagvæggen hele tiden, som om de ville flygte den vej. Om de
150 så kan se, det er et landskab, der er malet der, det ved jeg jo ikke, men det var i hvert fald den vej, de ville. Dagen lang klaskede de mod den væg, og om aftenen var bunden fuld af fjer, de havde tabt. Jeg tog en lang kost og ragede dem ud, mens englene sov, jeg skulle ikke derind, selv om de så helt udmattede ud, men man ved aldrig, vel? Hvad folk sagde? Tja, de hylede op om, hvor søde englene
155 var og at det var synd, de hele tiden skulle slå sig på den væg. En dame forlangte, at der endnu samme dag blev slået hul i muren og rejst en udendørs voliere, som de kunne flyve ud i. Men så kan de jo ikke komme længere end dertil, sagde jeg til hende, og så er de lige vidt, det blev hun fornærmet over og gik sin vej.”

Moderen ærgrede sig en smule over, at dyrepasseren snakkede uafbrudt, for det
160 kneb for hende at høre musikken, på den anden side var det naturligvis interessant med en fagmands oplysninger, som hun kunne bruge, når hun siden skulle referere alt dette for faderen, som måske ville stille sig tvivlende overfor hendes og drengens beretning, hvis den ikke på denne måde kunne underbygges sagligt og troværdigt. Så da dyrepasseren endelig holdt en pause i sin tales strøm, henvendte hun sig
165 selv til ham for at spørge, hvor længe ad gangen, han lod englene spille. ”Det er noget, de selv bestemmer,” sagde han, ”hvordan skulle jeg få vristet harperne fra dem, så længe de er i fuld gang? Men vent nu blot og se!” – og lidt efter begyndte englene en efter en at hoppe ned i bunden af buret. Det foregik med overraskende kluntede bevægelser, men det var måske harperne, der forhindrede dem i at være så
170 graciøse³, som man altid havde tænkt sig, de måtte være. De lagde harperne fra sig og sad krumme og trætte ud og ind mellem hinanden. Vingerne hang slapt ned, og ansigterne var bøjet frem mod knæene, der var trukket helt op.

Der blev så mærkeligt stille, indtil drengen, der stadig stod tæt ved buret, gav sig til at klappe i hænderne af alle kræfter. Han måtte kvittere for koncerten på

³ *graciøse*: yndefulde.

¹⁷⁵ denne indlysende måde, og han blev ved at klappe, indtil der kom røre blandt englene. De rettede sig op, løftede hovederne og så lige hen mod ham. For første gang så man deres ansigter helt tydeligt, de havde ellers hele tiden været bortvendt eller i så hastig bevægelse, at man ikke kunne opfatte dem, men nu så man tydeligt, hvor forslåede og forgræmmede⁴ de var. Store buler og dybe rifter, ja, hele åbne
¹⁸⁰ sår skæmmede disse ansigter til ukendelighed. "Det ligner slet ikke engleansigter," sagde drengen bagud mod moderen og dyrepasseren, og dyrepasseren undskyldte på englenes vegne med, at det havde lignet, men at det var den urimelige flyven mod bagvæggen, der havde ødelagt dem. "Men de bliver snart klogere," lovede han, "kom igen om et stykke tid, så har de lært, at de ikke kan komme
¹⁸⁵ udenfor, så falder de til ro. De har jo deres harper, deres fodringstider og deres flyvetime."

⁴ *forgræmmede*: prægede af bitterhed og skuffelse.

2b. B.S. Ingemann: Glade jul

Teksten Glade jul (1850) er en salme skrevet af den danske salmedigter og forfatter B.S. Ingemann (1789-1862).

Glade Jul! — deilige Jul!
Engle flagre bag Sky i Skjul —
Hid de nu flyve med Paradisgrønt,
Og hvor de see, hvad for Gud er kjønt,
5 Lønlig iblandt os de gaae.

Julefryd! — evige Fryd!
Budskab bringes med himmelsk Lyd —
Det er de Engle, som Hyrderne saae,
Dengang Vor Herre i Krybben laae —
10 Evig er Englenes Sang!

Fred paa Jord! — Fryd paa Jord!
Jesusbarnet iblandt os boer.
Englene sjunge om Barnet saa smukt:
Han har os Himmerigs Dør oplukt!
15 Salig er Englenes Sang!

Salig Fred — himmelsk Fred
Toner Julenat til os ned.
Englene flyve til Store og Smaa,
Sjunge om ham, som i Krybben laae —
20 Fryd dig hver Sjæl, han har frelst!